

AK Nädal uuris, kuidas Tallinna linnaruumi kultuurisõbralikumaks muuta

Avalikkuses lahvatanud suur vastasseis nii [Estonia juurdeehituse](#) kui ka Tartu Südalinna kultuurikeskuse üle tõstatavad küsimuse, milline peaks olema moodne kesklinn ja kus on kultuuri koht.

Nädala alguses tegi riigikogu kultuurikomisjon teatavaks riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirja, mille ehitamist võiks toetada Kultuurkapitali rahast. Nelja väljavalitud kavandi hulgas on Tartu südalinna kultuurikeskus, Narva Kreenholmi kultuurikvartal "Manufaktuur", Arvo Pärdi nimeline muusikamaja ning [Rahvusoper Estonia juurdeehitus](#).

Tallinna kesklinnas on teatrid, galeriid, muuseumid ja raamatukogud. Ning kaubanduskeskused ja muud ärid. Aga millal viimati ehitati kesklinna uus, moodsate lahendustega kultuuriehitis?

Äri- ja büroohooneid kerkib linna suurema kärata, kultuuriehitiste vajalikkus kesklinnas kütab aga tuliseid vaidluseid ja kirgi. Kus on kultuuri koht - kas linna südames või äärealadel? Ja mis juhtub siis, kui kultuur kesklinnast välja voolab?

Linnastrateeg ja rattaaktivist Pärtel Peeter Pere ütles, et Tallinn on selles osas rahvusvahelisel tasandil üks hoiatav lugu, mis juhtub linnaruumiga kesklinnas, kui seal ei ole kultuuriasutusi.

"Näiteks Saarineni majas on üürihinnad odavamad kui Telliskivis. See on sellepärast, et linnavalitsus on kesklinna viimased aastakümned arendanud magistraalide jaoks ja tulemus on see, et inimestel ei ole seal turvaline olla, seal on vähe funktsioone ja seal on ebameeldiv," sõnas Pere.

Eesti Kunstiakadeemia rektor, arhitektuuriajaloolane Mart Kalm lisas, et kesklinn toimib siis hästi, kui seal saavad kokku kõik erinevad funktsioonid, kui on funktsionaalselt väga vaheldusrikas.

"Ta ei tohiks olla ainult riigiasutused, või büroomaastik ega kaubandus. Kõik need - kultuur, elu, äri, bürokraatia - peavad kesklinnas kohtuma, sest see tagab elu vibreerimise," ütles

err.ee

Rahvusoper Estonia
Estonia teater
Teater

Kalm.

Meile meeldib Eestit naaberriikidega võrrelda, eriti Põhjamaadega, kelle hulka end isegi tahaksime lugeda.

"Kui me vaatame avalikku ruumi Eesti ja Põhjamaades laiemalt, siis võib öelda küll et meie põhjanaabrid on kultuurisõbralikumad. Võtame soomlased - avalikud raamatukogud on olnud suur soomlaste linnaruumi ja kultuuri osa ja see väljendub nii väikestes kui suurtes linnades kui ka Oodi raamatukogus, mis hiljuti Helsingi kesklinna valmis," ütles Pärtel Peeter Pere.

Soome 101. sünnipäevaks valminud uus keskraamatukogu Helsingi südalinnas on mitmeski mõttes põhjanaabrite uus pärl ja tõmbenumber nii kohalike kui turistide jaoks.

"Seal on vapustav arhitektuur. Seal ees saavad lapsed mängida, praktiliselt igas vanuses. Kõige kõrgem korrus on avatud planeeringuga, kus saab lugeda, vaikselt kirjutada, nagu raamatukogus ikka. Aga seal on avataud ka kohvik, välikohvik rõduga. Seal on hästi suur laste mänguala, seal saab vahetada mähkmeid, seal ongi lastele avatud ruum, kuhu saab minna külmal ajal, sest raamatukogud on ka avalik ruum, aga sisetingimustes," lisas Pere.

Oodi naaber ühel küljel on Helsingi muusikamaja, teisel kaasaegse kunsti muuseum Kiasma, risti üle väljaku uus muuseum Amos Rex.

Stockholmi keskväljakul pakub kultuurielamusi Kulturhuset teatri, näituse ja kinosaalidega, lasteraamatukogu ja mänguruumidega.

Arhitekt Andrus Kõresaar märkis, et avaliku ruumi koht on südalinn ja võiks olla mereäär. "Mereäär võiks olla see koht, kus inimesed saavad kokku ja kus hooned on avatud. Kui me vaatame teisi linnu, kes on oma mereäärt arendanud, siis Oslo on suurepärase näide. 10-20 aastat tagasi oli mereäär segane, oli sadamaid, tööstust, tehnoloogiat jne. Kui me vaatame nüüd, siis on Oslo ooperiteater, väga atraktiivne hoone, kus on tegevust palju, nii maja ees kui katusel. Ja mööda mereäärset promenaadi liikudes on seal kohvikud, baarid, mõni avatud laev

ja siis tulevad järjest kunstimuuseumid. Kui ma mõtlen, et lähen Oslosse, siis mu mõttepildis juba tekib see sama mereäär meeldiva kogemusena," rääkis Kõresaar.

Mereäärt näeks Estonia Ooperiteatri uue asukohana meelsasti ka Ignar Fjuk, kes varem Tallinna linnaplaneerimise ametit juhatas, nüüd aga linna urbanistika kompetentsikeskust luua aitab.

"Kuni aastani 2001 müüdi üsna meelevaldselt kesklinnas linna ja riigi poolt krunte ära, mida oleks võinud näha kultuuriasutuste, ühiskondlike hoonetena. No näiteks teatrile oli algselt mõeldud Porto Franco krunt Admiraliteedi basseini kõrval või siis Linnahallist kirdesse jääv ala, mis neemena läheb merre. Aga seejärel tehti detailplaneering lihtsalt elamute ja ärihoonetega. Nii, et linna ülddokumendid peaksid fikseerima ära täpsed kohad, kus on mingisugused sümbolehitised, kuhu peaks tekkima maamärgid, kus linn peaks leidma oma kõige atraktiivsema ja oma kõige väljendusrikkama koha, kus oma palet näidata," sõnas Fjuk.

Seni kuni planeeritakse ja arutatakse, kuidas ikka Tallinna paremini merele avada, jõuavad arendajad selle maju täis ehitada. Kultuurse ajaveetmise asemel huvitab arendajat korterite rohkus ja ruutmeetrid.

Aga ka head näited mere äärde avaliku ruumi loomisest on erakapitali juhitud. Ükskõik kas räägime Noblessneri linnaosast, Lennusadamast või Patarei aladest.

Kultuuriasutused ei ole toimiva linna ainus mõõdupuu, ent miskit need siiski näitavad. Seal, kus on, mida teha ja mida näha, seal veedavad inimesed aega ja raha. See, kus elu pulbitseb ongi aga lõppkokkuvõttes linna süda ja keskus.

"Me näeme kuidas tegelikult on toimunud Tallinna kultuurielu või kultuurigeograafia teisenemine. Põhja-Tallinn on palju enam esile kerkinud ja traditsiooniline kesklinn ju praegu ikkagi kannatab arenduste puuduste all," rääkis Mart Kalm.

"Mis on kesklinn, mis on südalinn? Kas on see vanalinn? Kas on see see koht, kuhu pidi tulema peatänav, millest linnapea keeldus? Või on see juba Fotografiska? Noblessner? Patarei

merekindlus? On see siin?" küsis Pärtel Peeter Pere.

Toimetaja: Aleksander Krjukov

Uuendatud 16.04.2021 10:01